

POSELSTVÍ PAPEŽE FRANTIŠKA K 57. SVĚTOVÉMU DNI SDĚLOVACÍCH PROSTŘEDKŮ 2023

Mluvit srdcem: Veritatem facientes in caritate. "Pravda v lásce" (Ef 4,15).

Drazí bratři a sestry,

poté, co jsem se v minulých letech zamýšlel nad slovesy "jít a vidět" a "naslouchat" jako podmínkami dobré komunikace, rád bych se v tomto poselství k LVII. světovému dni sociální komunikace zaměřil na "mluvení srdcem". Je to srdce, které nás podnítilo jít, vidět a naslouchat, a je to srdce, které nás posouvá k otevřenému a vstřícnému způsobu komunikace. Jakmile si nacvičíme naslouchání, které vyžaduje vyčkávání a trpělivost a také zřeknutí se prosazování svého názoru předpojatým způsobem, můžeme vstoupit do dynamiky dialogu a sdílení, což znamená komunikaci srdcem. Po naslouchání druhému s čistým srdcem budeme také schopni mluvit podle pravdy v lásce (srov. Ef 4,15). Neměli bychom se bát hlásat pravdu, i když je to někdy nepříjemné, ale nelze to dělat bez lásky, bez srdce. Protože "programem křesťana" - jak napsal Benedikt XVI - "je 'srdce, které vidí'". [1] Srdce, které svým tepem odhaluje pravdu o našem bytí a kterému je z tohoto důvodu třeba naslouchat. To vede ty, kdo naslouchají, k tomu, aby se naladili na stejnou vlnovou délku, a to až do té míry, že jsou schopni slyšet ve svém srdci také tlukot srdce druhého. Pak může dojít k zázraku setkání, který nás přiměje dívat se na druhého se soucitem a vnímat vzájemné slabosti s úctou, místo abychom soudili z doslechu a zasévali neshody a rozdělení.

Ježíš nás upozorňuje, že každý strom se pozná po ovoci (srov. Lk 6,44): "Dobrý člověk vydává z dobré pokladnice svého srdce dobro, ale zlý ze zlého vydává zlo, neboť z jeho ústa mluví to, čím přetéká jeho srdce" (v. 45). Aby člověk mohl s láskou sdělovat pravdu, je třeba očistit své srdce. Pouze nasloucháním a mluvením s čistým srdcem můžeme nahlédnout za zdání, které klame, a překonat šumy, které nám v oblasti informací brání rozlišovat ve složitém světě, v němž žijeme. Výzva mluvit srdcem radikálně zpochybňuje dobu, v níž žijeme a která je tak nakloněna lhostejnosti a pobouření, někdy dokonce na základě dezinformací, které falšují a zneužívají pravdu.

Komunikace srdcem

Komunikovat srdcem znamená, že ti, kdo nás čtou nebo poslouchají, jsou vedeni k tomu, aby přijali naši účast na radostech, obavách, nadějích a utrpení žen a mužů naší doby. Ti, kdo takto hovoří, milují druhé, protože jim na nich záleží, a chrání jejich svobodu, aniž by ji porušovali. Tento styl můžeme vidět na tajemném poutníkově, který vede dialog s učedníky mířícími do Emauz po tragédii, která se odehrála na Golgotě. Zmrtvýchvstalý Ježíš k nim hovoří srdcem, s úctou doprovází cestu jejich utrpení, nabízí se, nevnučuje se, s láskou otevírá jejich mysl, aby pochopili hluboký smysl toho, co se stalo. Opravdu mohou radostně zvolat, že v nich přece hořelo srdce, když k nim na cestě mluvil a vysvětloval jim Písmo (srov. Lk 24,32).

V historickém období poznamenaném polarizací a protiklady - vůči nimž bohužel není imunní ani církevní společenství - se závazek komunikovat "s otevřeným srdcem a náručí" týká nejen těch, kdo působí v oblasti komunikace; je odpovědností všech. Všichni jsme povoláni hledat a říkat pravdu a činit tak s láskou. Zejména my křesťané jsme neustále vybízeni, abychom chránili svůj jazyk před zlem (srov. Ž 34,13), protože jak nás učí Písmo, stejným jazykem můžeme žehnat v Pánu, ale také proklínat muže a ženy, kteří byli stvořeni k Boží podobě. Z našich úst by neměla vycházet žádná zlá slova, ale spíše "jen taková, která mohou prospět k duchovnímu prospěchu tam, kde je toho třeba" (Ef 4,29).

Někdy může přátelský rozhovor zacelit trhlinu i v tom nejzatvrzelejším srdci. Doklady o tom máme i v literatuře. Mám na mysli onu památnou stranu v XXI. kapitole Manzoniho románu Snoubenci, v níž Lucie mluví srdcem s Innominatem [Nejmenovaným], až on, odzbrojen a postižen zdravou vnitřní krizí, podlehně jemné síle lásky. To zažíváme ve společnosti, kde laskavost není jen otázkou "etikety", ale skutečným

protijedem na krutost, která bohužel dokáže otrávit srdce a učinit vztahy toxickými. Potřebujeme ji v oblasti médií, aby komunikace nepodněcovala jízlivost, která rozněcuje, vyvolává hněv a vede ke střetům, ale pomáhala lidem v klidu reflektovat a interpretovat v kritickém, ale vždy uctivém duchu skutečnost, v níž žijí.

Komunikace od srdce k srdci: "K tomu, abychom dobře mluvili, stačí dobře milovat".

Jeden z nejžáivějších a stále fascinujících příkladů "mluvení srdcem" nabízí svatý František Saleský, doktor církve, o němž jsem psal v apoštolském listě *Totum Amoris Est*, 400 let po jeho smrti. Kromě tohoto významného výročí bych rád zmínil ještě jedno výročí, které připadá na rok 2023: sté výročí jeho prohlášení za patrona katolických novinářů Piem XI., encyklikou *Rerum Omnium Perturbationem*. František Saleský, vynikající intelektuál, plodný spisovatel a hluboký teolog, byl ženevským biskupem na počátku 17. století v těžkých letech poznamenaných ostrými spory s kalvinisty. Jeho pokorný postoj, lidskost a ochota trpělivě jednat s každým, zejména s těmi, kdo s ním nesouhlasili, z něj učinily mimořádného svědka milosrdné Boží lásky. Dalo by se o něm říci: "Příjemný hlas si získává mnoho přátel a přívětivé jednání dojde odměny v mnohé laskavosti" (Sir 6,5). Ostatně jeden z jeho nejslavnějších výroků "srdce mluví k srdci" inspiroval celé generace věřících, mezi nimi i svatého Johna Henryho Newmana, který si tento výrok zvolil za své motto *Cor ad cor loquitur – hovory od srdce k srdci*. Jedno z jeho přesvědčení znělo: "K tomu, abychom dobře mluvili, stačí dobře milovat". Z toho je patrné, že by se komunikace nikdy neměla redukovat na něco umělého, na marketingovou strategii, jak bychom řekli v dnešní době, ale měla by být spíše odrazem duše, viditelným povrchem jádra lásky, které je očím neviditelné. Pro svatého Františka Saleského právě "v srdci a skrze srdce dochází k jemnému, intenzivnímu a sjednocujícímu procesu, v němž poznáváme Boha". [2] Díky "dobré lásce" se svatému Františkovi podařilo komunikovat s hluchoněmým Martinem a stát se jeho přítelem. Proto je také znám jako ochránce lidí s poruchou smyslů.

Právě na základě tohoto "kritéria lásky" nám svatý ženevský biskup svými spisy a svědectvím života připomíná, že "jsme tím, čím komunikujeme". To jde proti proudu v dnešní době, kdy - jak zažíváme zejména na sociálních sítích - je komunikace často zneužívána k tomu, aby nás svět viděl takové, jací bychom chtěli být, a ne jací jsme. Svatý František Saleský rozšířil v ženevské komunitě mnoho výtisků svých spisů. Tato "novinářská" intuice mu vynesla pověst, která rychle přesáhla hranice jeho diecéze a trvá dodnes. Jeho spisy, jak poznamenal svatý Pavel VI., poskytují "velmi příjemnou, poučnou a dojemnou" četbu. [3] Podíváme-li se dnes na oblast komunikace, nejsou to právě tyto charakteristiky, které by měl obsahovat článek, reportáž, televizní či rozhlasový pořad nebo příspěvek na sociálních sítích? Kéž by se lidé, kteří pracují v oblasti komunikace, cítili inspirováni tímto světcem něhy, hledali a říkali pravdu s odvahou a svobodou a odmítali pokušení používat senzacechtivé a bojovné výrazy.

Mluvit srdcem v synodálním procesu

Jak jsem zdůraznil: "I v církvi je velmi potřebné naslouchat a slyšet jeden druhého. Je to cenný a životodárný dar, který si můžeme navzájem nabídnout". [4] Naslouchání bez předsudků, pozorné a otevřené, dává vzniknout mluvě podle Božího stylu, stylu živeného blízkostí, soucitem a něhou. V církvi naléhavě potřebujeme komunikaci, která rozpaluje srdce, je balzámem na rány a osvětluje cestu našich bratří a sester. Sním o církevní komunikaci, která se umí nechat vést Duchem svatým, je mírná a zároveň prorocká, umí najít nové cesty a prostředky pro úžasné hlásání, které má ve třetím tisíciletí přinášet. Komunikace, která staví do středu vztah k Bohu a k bližnímu, zvláště k těm nejpotřebnějším, a která umí zažehnout oheň víry, místo aby uchovávala popel sebepropagující identity. Komunikace založená na pokoře při naslouchání a laskavosti při mluvení, komunikace, která nikdy neodděluje pravdu od lásky.

Odzbrojení duší podporou jazyka míru.

"Měkký jazyk láme kosti", říká kniha *Příslaví* (25,15). Dnes je více než kdy jindy důležité mluvit srdcem, abychom podporovali kulturu míru v místech, kde se válčí; abychom otevírali cesty umožňující dialog a

smíření v místech, kde zuří nenávist a nepřátelství. V dramatickém kontextu globálního konfliktu, který prožíváme, je naléhavě nutné udržovat takovou formu komunikace, která není nepřátelská. Je třeba překonat tendenci "diskreditovat a urážet protivníky od samého počátku, namísto zahájení uctivého dialogu". [5] Potřebujeme komunikátory, kteří jsou otevření dialogu, angažují se v podpoře integrálního odzbrojení a jsou odhodláni opouštět bojovnou psychózu, která se uhnízdila v našich srdcích, jak prorocky nabádal svatý Jan XXIII. v encyklice *Pacem in terris*: "Skutečný mír lze budovat pouze ve vzájemné důvěře" (č. 113). Důvěra, která nepotřebuje ochranné nebo do sebe uzavřené komunikátory, ale odvážné a tvůrčí, kteří jsou připraveni riskovat, aby našli společnou půdu, na níž se s druhými setkají. Stejně jako před šedesáti lety i nyní žijeme v temné hodině, kdy se lidstvo obává eskalace války, kterou je třeba co nejdříve zastavit, a to i na úrovni komunikace. Je děsivé slyšet, jak snadno se pronášejí slova vyzývající ke zničení lidí a území. Slova, která se bohužel často mění ve válečné akce plné ohavného násilí. Proto je třeba odmítnout veškerou válečnickou rétoriku i každou formu propagandy, která manipuluje s pravdou a znetvořuje ji pro ideologické cíle. Místo toho je třeba podporovat takovou formu komunikace, která pomáhá vytvářet podmínky pro řešení sporů mezi národy.

Jako křesťané víme, že o osudu míru rozhoduje obrácení srdcí, protože virus války pochází z lidského srdce. [6] Ze srdce vycházejí správná slova, která rozptýlí stíny uzavřeného a rozděleného světa a umožní vybudovat lepší civilizaci, než jakou jsme zdědili. Každý z nás je žádán, aby se zapojil do tohoto úsilí, ale je to úsilí obzvláště apelující na smysl pro odpovědnost těch, kteří pracují v oblasti komunikací, aby mohli vykonávat své povolání jako poslání.

Kéž nám Pán Ježíš, čisté Slovo vylité z Otcova srdce, pomůže, aby naše komunikace byla jasná, otevřená a srdečná.

Kéž nám Pán Ježíš, Slovo, které se stalo tělem, pomůže naslouchat tlukotu srdcí, abychom se znovu poznávali jako bratři a sestry a zrušili nepřátelství, které rozděluje.

Kéž nám Pán Ježíš, Slovo pravdy a lásky, pomůže mluvit pravdu v lásce, abychom se cítili jako ochránci jeden druhého.

Řím, svatý Jan v Lateránu, 24. ledna 2023, v den památky svatého Františka Saleského.

FRANTIŠEK

[1] Encyklika *Deus caritas est* (25. prosince 2005), 31.

[2] Apoštolský list *Totum Amoris Est* (28. prosince 2022).

[3] Srov. apoštolský list *Sabaudiae Gemma* ke IV. stému výročí narození svatého Františka Saleského, doktora církve (29. ledna 1967).

[4] Poselství k LVI. světovému dni sociálních komunikací (24. ledna 2022).

[5] Encyklický list *Fratelli Tutti* (3. října 2020), 201.

[6] Srov. poselství k 56. světovému dni míru (1. ledna 2023).